

Mi ez a nagy hajcihő?

A hajból készült műalkotásokról a Liszt Múzeum gyűjteménye kapcsán

Bevezető

Emlékszem, mennyire magával ragadott a milió, mikor friss munkatársként először vezettek körbe a Liszt Múzeum kiállítótermén. Akkori kollégám lelkesen mesélte, hogy itt bizony a berendezés nagy része eredeti, és hogy gyűjteményünkben rengeteg személyes tárgy megtalálható, mely egykor Liszt tulajdonában volt. Körbenézve nemcsak a Liszt hagyatékát képező kotta-és könyvgyűjtemény vagy az eredeti hangszerek nyűgöztek le; számomra azok a tárgyak voltak a legérdekesebbek, melyek Liszt személyéről árulkodtak, a szobák pedig bővelkednek ilyen emlékekben. Még így is elkerekedtek a szemeim, mikor az egyik vitrinhez érve egy szép, fekete keretbe foglalt virágcsokorról kiderült, hogy amit én szárazvirágnak hittem, nem is virág, hanem haj, mégpedig Liszt Ferenc feje búbjáról. A látvány felkeltette bennem a művészettörténész kíváncsiságát is, hiszen e hajfonatból készült alkotás a művészettörténet kevésbé ismert, marginális területén fekszik.

Leltárba véve

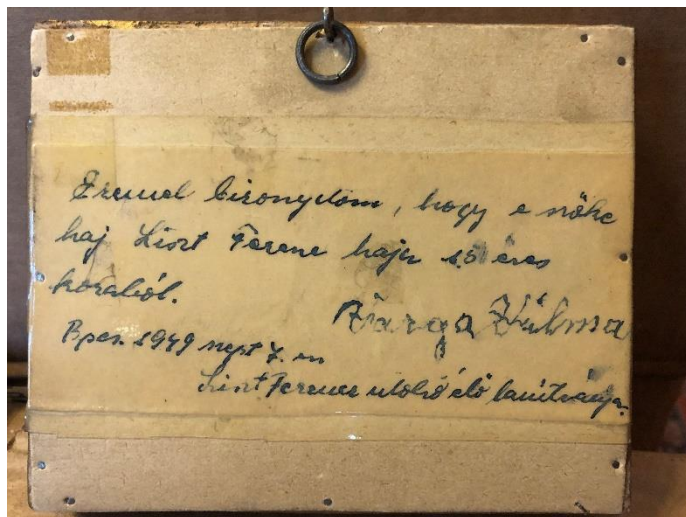

A már említett tárgy ifj. Eduard von Liszt hagyatékából származik, aki Dr. Eduard von Liszt fia, azaz Liszt Ferenc unokatestvére volt. A csokor maga drótfonalból sodort virágszálakból áll, ezekhez erősítették a hajszálakat és formáztak belőlük virágokat, melyeknek porzóit üvegyöngyök helyettesítik. A virágok szintén hajból készült szalaggal vannak átkötve, az egész csokor pedig fel van erősítve egy fehér selyemre, és ovális, fekete, fém gyöngypálcasorral díszített keretbe van zárva. Eredetéről annyi ismeretes, hogy Anna von Walser-Wendesheim osztrák bárónő készítette. Kétségtelül, ez a legékeesebb darabja a gyűjteményünknek, amennyiben hajról van szó. Rövidesen kiderült számomra az is, hogy több, kisebb hajtincs is található a múzeumban,

mely a mestertől származik; mindegyik apró **ereklye**, féltve őrzött kincs. Thomán István Liszt-tanítvány volt, aki később nyugdíjazásáig zongoratanárként működött a Zeneakadémián. Azon kevesek közé tartozott, akik követték a mestert Rómába és Weimarba is tanítványaként, és vele volt akkor is, mikor 1886-ban elhunyt Bayreuthban. Az ő hagyatékából gyűjteményünkbe került hajtincset a források szerint Thomán egy innsbrucki borbélynál szedte fel a földről, miután a mesternek levágták a haját és később ebbe az eredetileg keresztelői

ajándéknak vagy kép foglatának szánt keretbe helyezte. A hajtincs előtt kis papíros hirdeti: *Liszt Ferencz haja, 1885 okt.* Ereklýéink között is különleges helyet foglal el az a hajtincs, mely Varga Vilma ajándéka volt, s mely nem ősz, hanem szőkés-barna. Varga Vilma, aki Liszt utolsó élő tanítványaként is ismeretes, saját kezű nyilatkozatot csatolt a tincshez, melyben igazolja, hogy a 15 éves Liszt haját találjuk az újabb kori aranyozott keretben. Ez különösen értékes emlék, hiszen a kortársak között is gyakran felmerült a kérdés, hogy vajon milyen színű lehetett a mester haja, amikor még fiatal volt? Carl Lachmund Liszt-tanítvány az alábbi, 1884-ben történt esetről számol be a mesterrel Weimarban töltött napjairól szóló könyvében:

„[...] De vajon milyen színű volt, mielőtt megcsípte a dér? E kérdésre eltérő vélemények ütköztek, különösen a hölgyek között; némelyek inkább világosnak vélték, mások szerint inkább sötét volt.” Hogy eldöntsék a kérdést, Lachmund és felesége gyűjteni kezdték Liszt hajkefájéből a szálakat, mígnem megfelelő bizonyítékot tudtak szolgáltatni arra, hogy a mester haja fiatalon közép-barna lehetett. Ezt alá is támasztja a Varga Vilmától kapott ereklýe. Ezekon kívül még egy ősz hajtincs van a múzeum birtokában a mestertől, azonban proveniencia-okmány hiányában ennek eredetisége nem bizonyítható.

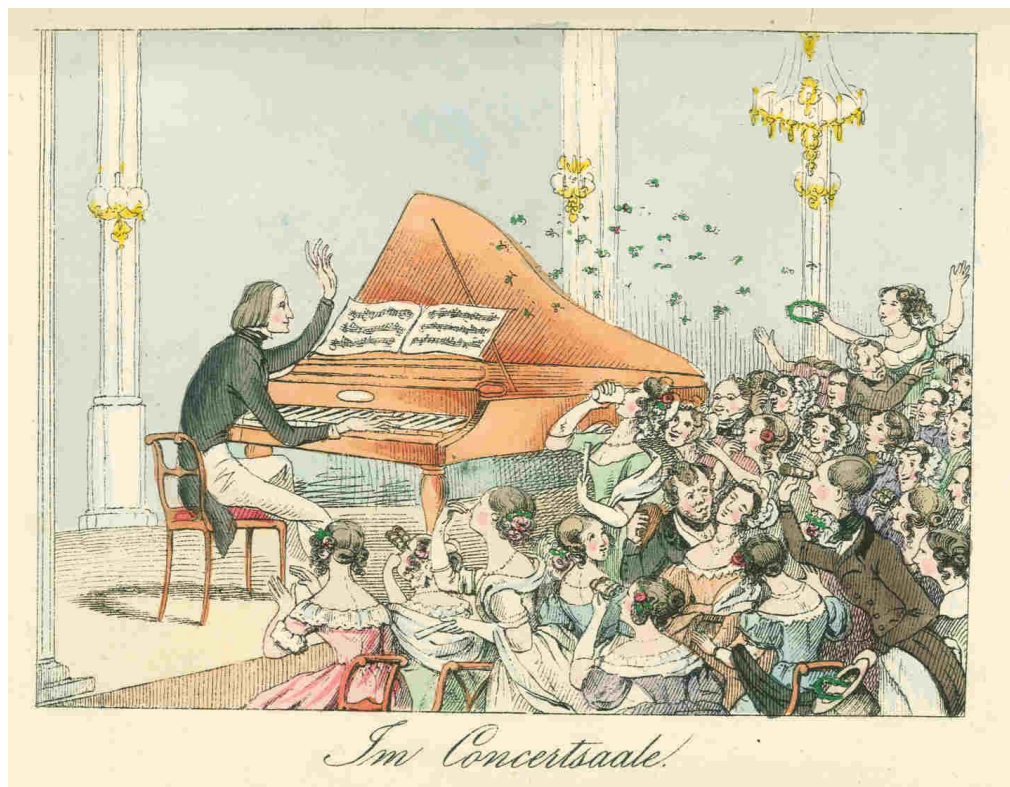
Varga Vilma által igazolt fiatalkori szőke hajtincs Liszttől a Liszt Múzeum gyűjteményében

Thomán István Liszt-tanítvány által gyűjtött időskori hajtincs Liszttől, a Liszt Múzeum gyűjteményében

Hajmánia

Látva ezeket a tárgyi emlékeket, olybá tűnik, hogy a Liszt iránti rajongás talán legegységibb megnyilvánulása és legvégső beteljesülése volt a mestertől származó ereklye gyűjtése, birtokba vétele. Ahhoz azonban, hogy megértsük ezt a jelenséget, több dologról is beszélnünk kell, az elsődleges kérdéskör pedig a Liszt iránti rajongás, illetve a 19. századra oly nagyon jellemző **zsenikultusz**. A művészetekben manifesztálódó emberi génusz a lehető legnagyobb tiszteletnek örvendett a romantika korában; a kor emberének szemében a zseni olyan valaki volt, aki a társadalmi konvencióktól eltérően, ösztönösen, öntörvényűen alkot, valami magasabb rendűt hozva létre. Liszt, nemcsak hogy (Mozarthoz hasonlóan) gyermekzseninek számított, hiszen mindösszesen 9 éves volt, mikor 1820-ban első nyilvános koncertjét adta, de ráadásul a zene művészetében volt kimagasló tehetség, mely önmagában is a művészet csúcsára emelkedő műfaj volt ekkor. Tovább erősítette Liszt zsenijének legendáját az is, hogy születése évében egy üstökös szelte át az eget, ezáltal megadva személyének a kellő misztikumot és eleve elrendeltetés gondolatát. (1982-ben még egy 16 részből álló sorozat is készült a mester életéről, melynek első epizódja a "[Az üstökös évében született](#)" címet viseli.) Mire fiatal felnőttként ismert zongorista lett belőle, az emberek valósággal rajongtak érte. Számtalan korabeli leírás szól arról, hogy egy-egy nagy sikerű koncert után elpattant zongorahúrok darabjait szorongatva ment haza a közönség, s ezekkel a kisebb rajongói túlkapásokkal teli időszakot nevezi azóta a szakirodalom **lisztomániának**.

Theodor Hosemann: Liszt koncertteremben, 1842

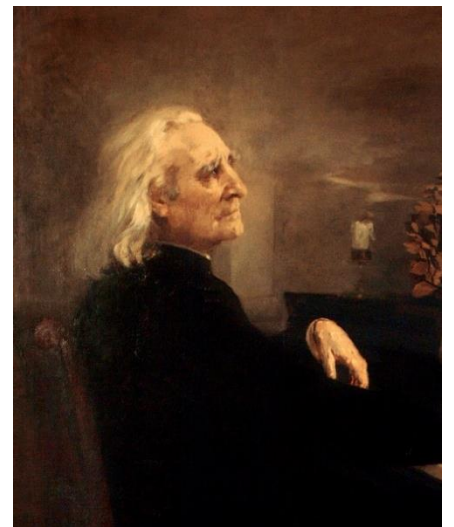
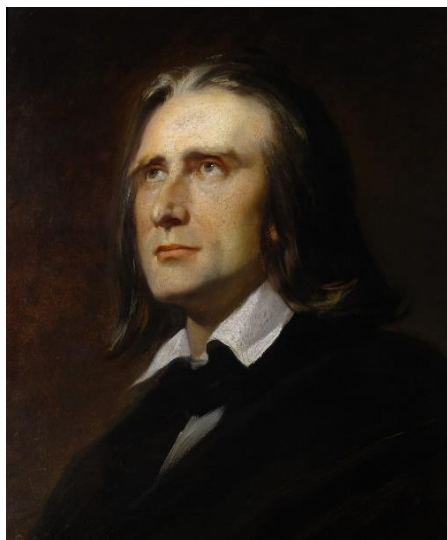
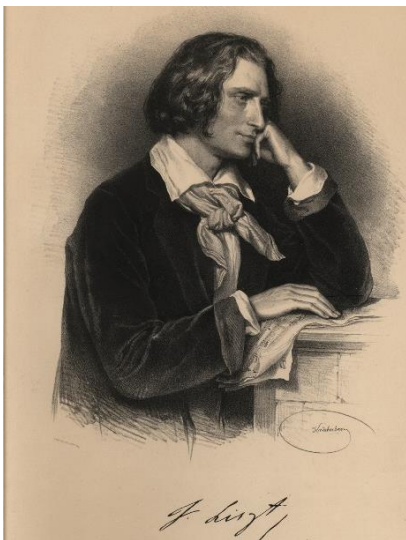

Bár első látásra úgy tűnhet, mindenki erre a figyelemre vágyik, kétélű kard volt ez. Tény és való, hogy Liszt mindig készséggel ült portrét festményekhez vagy szobrokhoz, s társaságban mindig méltósággal és kedélyes humorral viselte a kitüntető figyelmet, a mester maga az alábbi sorokkal illette a jelenséget:

„Manapság a közönség már magához ragadja a kezdeményezést, és követel minden családi titkot, a magánélet minden apró részletét. Úgy tűnik, van némi hírneved? Az emberek akkor rögtön tudni akarják, milyen színű az otthoni papucsod, milyen szabású a házikabátod, melyik fajta dohányt szereted jobban, és hogy hívod a kedvenc agaradat.” (Charles Suttoni (ed.), *Lettres d'un bachelier ès musique*)

Ma a gyűjteményekben elpattant zongorahúrok helyett hajtincseket őrzünk. Felmerül hát a kérdés: miért éppen haj? A válasz túlmutat azon, hogy a haj önmagában személyesebb emléktárgy, mint egy zongorahúr, s hogy teljesen megérthessük, körül kell járnunk a haj által képviselt jelentéstartományt is.

Manapság a haj gyűjtésének szokása jobbra kikopott a köztudatból, úgy tűnik azonban, hogy a 18-19. században kifejezetten nagy divatnak örvendett.

Lisztről készült portrék a Liszt Múzeum gyűjteményében

A már említett Carl Lachmund kiemelt figyelmet szentel Liszt hajának, megemlékezését az alábbi sorral bevezetve: *„A nagy mestereket említve, és kívülállókat, senki más nem rendelkezett még ilyen karakterisztikus hajzuhataggal, oroszlános sörénnyel.”* Lachmund szavai azonban nem csak szubjektív véleményéről tanúskodnak; a korabeli források fényében a mester haja, mint személyétől el nem választható attribútum, szintén általános rajongás tárgya volt. Számos leírás jött létre különböző emberek tollából a Liszttel való első találkozásról, s mindegyik valamilyen formában kitér a mester karakteres arcára, illetve jellegzetes hajkoronájára. Álljon itt példaképp egy idézet George Healy festő megemlékezéséből:

„Ám ekkor maga az abbé jött le köszöntésünkre, római gyertyatartót tartva kezében, hogy bevilágítsa az utat. Jellegzetes feje, hosszú, vasszürke hajával, éles metszésű vonásaival és átható fekete szemével, valamint magas, vékony alakja, melyet papi öltözék borított, oly mély benyomást tett Longfellow-ra, hogy önkéntelenül odasúgta nekem: „Mr. Healy, ezt le kell festenie nekem!” A kép el is készült, s azóta is a költő Henry Wadsworth Longfellow hagyatékában van.

Viktoriánus férfidivat az 1850-1860-as években [Forrás](#)

A hajkorona kiemelése önmagában persze nem olyan különös, hiszen ha egy embert megpróbálunk külseje alapján leírni, a haja, frizurája az, amely az egyik legmeghatározóbb jellemzője. Liszt fiatalkorától egészen haláláig viselte ezt a majdnem vállig érő frizurát, a kor divatjával egyébként merőben szembemelve, ami még karakteresebb jelleget kölcsönzött egyébként is karakteres arcának. Nem vitás, hajkoronája egyfajta védjegyévé vált. Értékét a rajongók és barátok szemében mi sem bizonyítja jobban, mint az alábbi 1876-ban, a Fővárosi Lapok c. folyóiratban megjelent, sokatmondó sorok:

„Fejedelmek keresték barátságát és elhalmozták kegyeikkel; a legelőbbkelő, legszebb nők a Liszt haját hordták medalionokban külön e célra készített gyűrűkben, s a legnagyobb furfanggal jutottak egy-egy kis tárgyának birtokába, vagy másod-, harmad-kézből busás áron vették meg azokat. Lisztnek annyi fürtje és hajszála forgott akkor közkézen, hogy egypár száz páróka kitelt volna belőlök.”

Liszt-karikatúrák a Borsszem Jankó 1873-ban megjelent 275. számából, melyen igen érzékletesen ábrázolják személyiségét kifejező hajkoronáját is. [Forrás](#)

Szintén Lachmund meséli el visszaemlékezéseiben, hogy mikor 1884 júniusában Lisztnél járt a borbély és haját 2,5 centiméterrel megrövidítette, Pauline Apel, (aki a szakácsnő és mindenes szerepét töltötte be Liszt mellett Weimarban), mivel korábban látta, hogy Lachmund felesége Liszt hajkeféjéből gyűjtögeti a hajszálakat, most összeszedte a levágott haját a földről és dobozkába téve odaadta a párnak. Később Lachmund szívesen adott kincsből más Liszt-rajongóknak is, például Leonard Lieblingnek, ahogy egy 1926-os levélből tudjuk.

A fentiekből is látszik, hogy az emberek hajlandóak voltak különböző megpróbáltatásokat vállalni azért, hogy akár egy hajszálhoz hozzájussanak; Lachmund felesége Liszt fésűjéből szálanként gyűjtötte össze saját kis szalaggal átkötött tincset, Thomán pedig a borbély padlójáról. Annál nagyobb elégtétellel szolgált azonban, ha az ember sikerrel járt, s ez a tény még inkább növelheti az ereklye értékét a tulajdonosa szemében. Azok, akik kevésbé voltak szerencsések és nem álltak közvetlen kapcsolatban a mesterrel, mások segítségére kellett, hogy szorítkozzanak, ha maguk is szerettek volna egy kis darabot a legendából. Így például Ábrányiné Katona Klementin esete is erre példa, aki 1886-ban az alábbi módon jutott hajtincshez:

„Midőn Liszt utolsó budapesti tartózkodása után (1886-ban) elhagyni készült hazánkat, hogy, fájdalom, soha többé vissza ne térjen, a megelőző napon, mint rendesen, elmentünk hozzá búcsút venni tőle. Özvegy Fábryné úrnő (báró Augusz Antal, a mester egyik régi barátjának nővére), egy külföldi fiatal hölgy (Liszt tanítványa) s még két ur volt a szobában. Társalgás közben észrevettem, hogy a mester hajából egy ezüst szál a vállán lehullva csillog. Észrevétlenül háta mögé kerültem s óvatosan birtokomba vettem e hajszálát. A kedvenc hölgytanítvány, ki ezt észrevette, ama merészségig ment, hogy kis ollót vett elő s a mesterhez lépve, e szavakkal: „Barátnőnknek!” levágott egy fürtöt abból a dús ezüst hajhullámokból, melyet rajongó német hölgytisztelői „himmlisch” és „göttlich“-nek neveztek el.” (Fővárosi Lapok, 1896)

Az említett külföldi fiatal hölgy Liszt-tanítvány feltehetően Lina Schmalhausen volt, aki a mesterrel szoros barátságban állt halála előtt – kétségkívül ő volt az, aki nyugodt szívvel megengedhetett magának egy ilyen merészséget. Arra is bőven volt hát példa, hogy azok, akik személyes kapcsolatban álltak a mesterrel, tőle magától kértek hajfürtöt, melyet aztán alkalomadtán akár ékszerbe is foglaltak, hogy viselhessék. A *Fővárosi Lapok* 1886-os számában például erről az esetről olvashatunk:

„Essipoff Annette zongora-művésznő egy hajfürtöt visz magával Liszttől, melyet pár hóval a mester halála előtt maga vágott le egy bécsi estélyen. A vastag hajfürtöt gyűrűbe foglaltatta s azóta mindig ujján viseli, ha játszik. Elhatározta, hogy a gyűrű nélkül soha sem lép fel többé, a mint kis keresztje nélkül sem zongoráz soha. Ha ez véletlenül nincs nyakán, megvárhatja a közönséget s haza kocsiz értté, annyira zavarja a hiánya. A művésznő meg van győződve arról, hogy Liszt hajfürtje ritka erőt ad kezének. Pedig már most oly erős e kéz, hogy a diót egy ujjal széttöri.” Tehát a mester hajfürtje afféle **talizmánként** is szolgálhatott!

Végül pedig rengetegen voltak olyanok is, akik nem ismerték Lisztet személyesen, s ők levélben kérték a mestert, küldjön nekik egy tincset a hajából, ő pedig ezt készséggel meg is tette.

Hajtörténet rövidre vágva

A haj maga, mint afféle „organikus” személyes emléktárgy kultikussá emelkedését minden bizonnyal annak a tulajdonságának köszönheti elsősorban, hogy halálunk után sem bomlik le, örökre megőrizve színét és formáját. Fontos leszögezni, hogy kultusza szigorúan kötődik a személyhez, akihez tartozik, tőle el nem választható módon bír csak többletjelentéssel. Így a hajtincs ajándékozása vagy épp megőrzése a legmélyebb szeretet és ragaszkodás szentimentális kifejeződése a felé a személy felé, akihez a hajtincs tartozott.

A haj ajándékozásának, illetve megőrzésének legjelentősebb aspektusa a gyással függ össze. Ez nagyjából egyidős lehet a temetés szokásának megjelenésével, így egészen a prehistorikus időkhöz datálható vissza, virágkora pedig éppen a viktoriánus Angliához köthető, tehát a 19. századhoz, melyben Liszt maga is élt. Elterjedésében és popularizálódásában minden bizonnyal nagy szerepet kapott maga Viktória királynő, aki hosszú éveken át hordozta nyakában elhunyt férjének, Albert hercegnek haját.

Azonban nemcsak a **memento mori** jegyében készült és viselt hajművészeti alkotások virágkora volt a 19. század, bár fontos megjegyezni, hogy a gyász és hajművészet fogalma valóban szinte elválaszthatatlanul összefonódott. Nem szabad azonban megfeledkeznünk arról, hogy többféle tartalommal ruházódhat fel a hajfürt, mint kultikus emléktárgy, méghozzá minden esetben a szeretetből kiindulva, így nem is annyira a gyással kell talán összefüggésbe hoznunk, mint inkább az **emlékezéssel**. Ugyanúgy lehetett például a szerelem zálogaként ajándékozni és elfogadni a hajtincset; érdekesség, hogy a szalaggal átkötött vagy ékszerbe zárt hajfürtök cseréje is szigorú szabályok közé szorult, mint akkoriban minden: hajadon hölgyek például semmit sem fogadhattak el hajadon férfitől, csak akkor, ha egymásnak voltak ígérve. Ez a szokás a korabeli irodalomban is megjelent, ahogy például Jane Austen 1811-ben kiadott regényének, az *Értelem és Érzelem* lapjain olvashatjuk:

„- [...] Bizonyos vagyok benne, hogy hamarosan összeházasodnak, mert Mr. Willoughby kapott egy hajfürtöt Marianne-tól!

- Csak lassan, Margaret. Lehet, hogy csak a dédnagybácsikája hajfürtjét őrzi.

- Ó, Elinor, az igazán Marianne haja! Egészen bizonyos vagyok benne; láttam, amikor levágta! Tegnap vacsora után, amikor te meg mama kimentetek a szobából, ők úgy suttogtak, úgy beszélgettek, úgy összehajoltak, hogy jobban már nem is lehetett volna, és látszott, hogy Mr. Willoughby kérleli Marianne-t, aztán nemsokára fogta Marianne ollóját, és levágta Marianne egy hosszú hajfürtjét, mert a haja ki volt bontva egészen; aztán megcsókolta a fürtöt, selyempapírba hajtogatta, és a levéltárcájába tette!” Ez a röpké pillanat pedig azt a téves képzetet keltette a történet szereplőiben, hogy a két szerelmes között valamiféle alku kötött. Emellett akár családtagok vagy barátok között is helyénvaló volt hajfürtöt cserélni (érdekesség itt az a szokás, hogy a hölgyek emléknaplóba ragasztották barátaik hajtincseit), de ajándékoztak hajtincset akkor is, ha valaki távolra utazott, például háborúba ment (ez a gyakorlat az amerikai polgárháború idején különös népszerűségnek örvendett). Egy másik tartalom lehet még,

mikor a hajtincs ereklyeként funkcionál. Erre az egyik legjobb és egyben legrégebbi példa Szűz Mária állítólagos hajának keretbe foglalása a 9. századból, de példaként állhat itt bármelyik szent ereklyéje is.

Szűz Mária haját tartalmazó ereklyék

A 19. században ezeknek a különféle céloknak a beteljesítésére a hajtincseket a legkülönfélébb módokon készítették elő; szokás volt (legtöbbször, de nem csak) az elhunytak haját különböző ékszerekbe foglalni, ami gyűrűtől karkötőn át brossig bármi lehetett, vagy éppen bekeretezett képet formáztak belőlük.

Hajipari betekintés

Ahogy ma már kevésbé ismert a haj-műalkotások készítésének szokása és divatja, sőt, akár morbidnak is érezhetjük azt, úgy a 19. században valóságos iparág épült fel rá. Az ún. *haj-művészek* arra is szakosodtak, hogy az elhunytak haját ékszerekbe formázzák, ezáltal fizikai, igazán személyes mementókat szolgáltatva a hátrahagyottaknak. Még útmutató könyvek is készültek a haj ilyen megformázásának témájában, amely segítségül szolgált a ház asszonyának is, ha maga szeretett volna hajszobrászkodni, mint például az 1864-es [The jewellers' book of patterns in hair work](#), vagy ez a másik, 1867-ben megjelent [kötet](#). Nem volt szégyen megmutatni, ha gyászoltunk valakit, sőt, erre bátorították az embert, mígnem a szó szoros értelmében divattá vált a szokás, és családok versengtek, hogy kinek van bonyolultabban és szebben kidolgozott, hajból készült emléktárgya.

Fekete keretbe foglalt hajkoszorú a viktoriánus korból
[Forrás](#)

Hajból készült alkotás a Leila's Hair Museum tulajdonában. [Forrás](#)

A gyászban készült ékszerek azonban, ahogy már említettem, csak a művészet egyik ágát jelentették; voltak azonban az emlékezésnek más, a gyásztól független aspektusát képviselő műalkotások is. Némelyek elkészítése akár több generáción átívelő feladatot jelentett, például, mikor amolyan családfa-szerűen a család minden tagjának haját belekomponálták egy-egy nagyobb lélegzetvételű munkába. Érdekes azt is megemlíteni, hogy a fotográfia széles körben való elterjedése előtt még nagyobb szereppel bírtak ezek a hajból készült alkotások. Az emlékezés eszközei voltak, a lehető legszemélyesebb formában.

Bal: Hajból készült műalkotás [Forrás](#)

Jobb: Haj-bross „Julia” és „Died April 22. 1864.” bevéséssel. 1864. A [Historic New England](#) gyűjteményéből.

Kétségtől, látva ezeket a műveket, a Liszt Múzeum tulajdonában lévő kisebb alkotás szerénynek mondható, és mivel sajnos nem ismerjük készülését körülményeit, csak találgatni tudunk, hogy mi okból jöhetett létre. Talán az a legvalószínűbb, hogy a mester halála után készült, és Walser-Wendesheim bárónő kedves gesztusnak és a gyászt enyhítő ajándéknak szánhatta ifj. Eduard von Liszt részére. Azonban ha a csokor készítését a hódolat indította, és nem a gyász, tehát még Liszt életében elkészült, úgy az is lehet, hogy id. Eduard von Liszt tulajdonában volt eredetileg, aki különösen jó kapcsolatot ápolt szeretett *uncle-cousin*-jával, Liszttel. Sajnos arra vonatkozóan, hogy milyen kapcsolatban állhatott Anna von Walser-Wendesheim bárónő a fent említett úriemberekkel, nincs információnk.

Kitekintés

Magyarországon egyébként a Nemzeti Múzeum tulajdonában is őriznek egy hajtincset Liszttől, 1861-ből, mely Carl Friedrich Weitzmann jóvoltából került a múzeum gyűjteményébe, és melyhez egy tanúsító levél is kapcsolódik. De található Liszt-haj például [a Gardner Múzeumban](#), Isabella Stewart Gardner hagyatékából, aki maga is jelen volt Liszt temetésén, sőt, a múzeum leírása szerint maga hantolta az első lapát földet a mester koporsójára.

Liszt hajtincse a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében [Forrás](#)

A Liszt személye és haja iránti rajongás természetesen korántsem nevezhető elszigetelt esetnek. Több múzeum is őriz hajtincseket Chopintól (például a varsói Chopin Múzeum vagy a párizsi Musée de la Vie romantique), és az sem titok, hogy Beethoven hullámozó hajzuhataga hasonló vonzerővel bírt, mint Liszté. Talán leghíresebb az a Beethoven-hajtincs, mely a [Sotheby's aukcióján](#) volt megvásárolható 2019-ben, s mely mintegy 14 millió forintot megközelítő összegért kelt el! Russel Martin a hajtincs történetének felkutatásáról szóló könyvében írja Beethoven hajáról: „Vad hajkoronája volt az a fizikai megtestesítő mely leghamarabb benyomást tett az emberre [...] Metafóra volt túlsordult excentrizmusára, teljes kiszámíthatatlanságára, lenyűgöző művészi erejére.” S igaz ez Lisztre is, akinek köztudottan Beethoven volt az egyik legnagyobb példaképe. Érdekes és témába vág számunkra az a leírás is, mely a korabeli sajtóban jelent meg Beethoven haláláról:

„Két nappal halála előtt aláírta végrendeletét, melyben az ekkor már katona Károlyt tette általános örökösévé, ennek gyámjává pedig Breuning udv. tanácsost. Aztán 1827. márc. 26-án elhunyt csöndesen. Danhauser azonnal levette halotti maszkját. Mikor Breuning és fia egy-egy hajfürtöt akartak fejeről lemetszeni, vették észre, hogy mások már lenyirták mind.”

Minden múzeumot vagy aukciós házat felülmúl azonban a világ egyetlen [haj-múzeuma](#), mely az amerikai Missouriban található. Leila Cohoon 1986-ban alapította a múzeumot, mely ma már több mint 700 darab hajból készült ékszer, kép és relikvia otthona. A viktoriánus családok emlékeitől kezdve Marilyn Monroe hajáig minden megtalálható benne, ami e kicsit különös, kicsit elfeledett, kicsit morbid művészeti ág szerelmeseinek érdekes lehet.

Halász Krisztina